

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Zvlášť zranitelné oběti

Petra Vitoušová

Copyright, Bílý kruh bezpečí, 2014

Oběť ? Míra zranitelnosti ?

22 let

LP

banka, ozbrojení
pachatelé, útěk na
WC, reakce po činu

22 let

Vražda druha,
za bílého
dne v herně
Bowlingu.
Ž. částečně
invalidní (MR)

TRESTNÝ ČIN ZMĚNÍ VŠE

VIKTIMIZACE

- = zátěž, na kterou lidská psychika není vystavěna
- = radikálně zraňuje psychickou integritu
- = zasahuje oběti přímé / ale i nepřímé

V zásadě mění

- ✓ životní situaci a hodnoty
- ✓ vztah k vlastnímu tělu, k fyzické existenci
- ✓ vnímání vlastní možnosti kontrolovat svůj život
- ✓ vztahy s lidmi

Faktory signalizující zranitelnost oběti (rozhovor)

1. VNĚJŠÍ F. - újma

Povaha a okolnosti činu

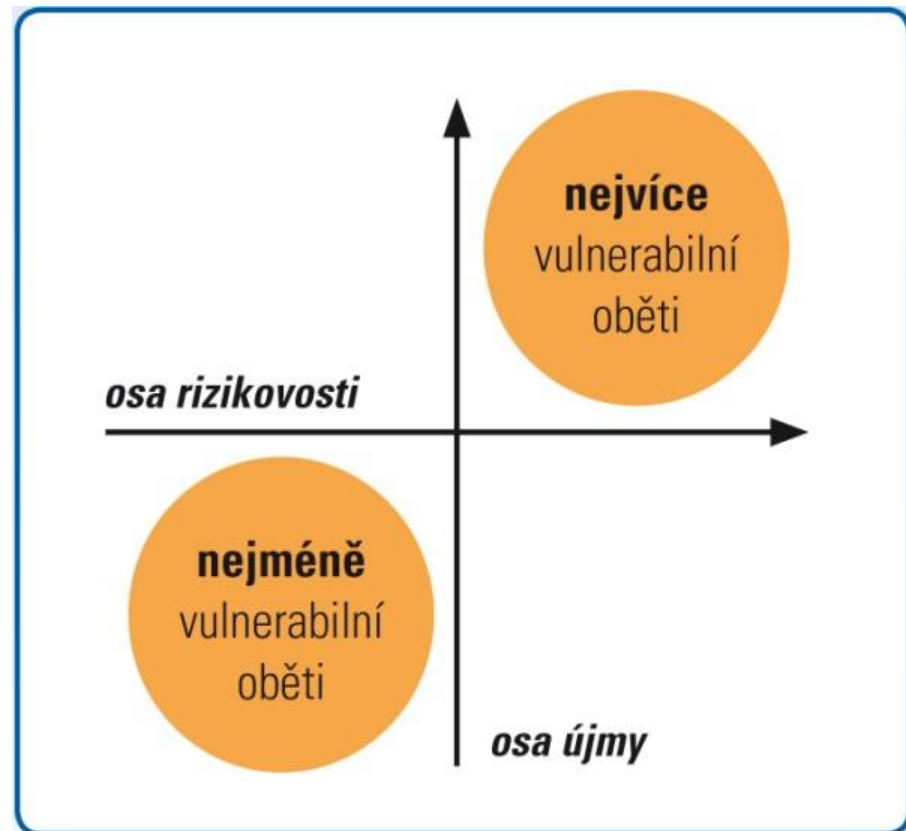
Co a jak se stalo

2. VNITŘNÍ F. - rizikovost

Previktivní osobnost

Kdo se stal obětí

+ **Protektivní faktory**

Protektivní faktory (rozhovor)

O disponuje zdroji, konkrétně:

- ***fungující a podporující sociální okolí, má spontánní potřebnou podporu a péči***
- ***je zdatná a zběhlá v kontaktu s úřady, a viktimizace na tom nic nezměnila (neztratila tyto kompetence)***

PF nesnižují traumatizující účinky viktimizace, ale zlepšují situaci O při uplatňování jejích práv .
Asistence státu a jiná podpora není nutná

Zvlášť zranitelná oběť?

Zranitelnost = viktimizace (ne dispozice)

= psychicky značně traumatizovaná oběť

= újma je intenzivní a délka potíží trvá v čase déle

PROTO

vyžaduje zvláštní zacházení / podporu !

Standard pomoci nestačí ...

ZZO má jiné potřeby, trauma se mění v čase ...

Riziko sekund. viktimizace je maximální („to si nesmíte brát tak osobně“).

Směrnice Evropského parlamentu a R EU 2012/29/EU ze dne 25. října 2012

- ✓ **zavedla** minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu, dostupná v ČJ na www.bkb.cz
- ✓ **definuje** zvláštní postupy a opatření ve fázi přípravného řízení a soudního líčení

Implementace do r. 2015, kontrola 2017

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů shrnuje a nově upravuje:

- 1. práva OTČ**
- 2. poskytování peněžité pomoci**
- 3. vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby OTČ**

+ změny souvisejících zákonů (především trestní právo procesní, práva poškozeného a svědka v TrŘ)

Oběti – poškození - svědci

Cíle ZOTČ

= zlepšit postavení oběti v TŘ

= zabránit druhotné traumatizaci oběti v průběhu TŘ

- **citlivá komunikace** (*s ohledem na situaci v jaké se OTČ nachází*)
- **dostatek informací o právech OTČ i o případu**
- možnost **vyjádřit v TŘ svůj názor na věc**
- **doporučit odbornou pomoc** (*nejen právní*)
- rozlišit **zvlášt' zranitelné oběti** (*vyšší ochrana, vyšší standard*)

ZOTČ - změna terminologie

dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech TČ, **se obětí rozumí pouze**

1/ **fyzické osoby**, kterým bylo nebo mělo být trestným činem **ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejichž úkor se pachatel trestným činem obohatil**

2/ **manžel, druh, registrovaný partner, osvojenec, osvojitel, sourozenec a příbuzný v pokolení přímém oběti, které byla trestným činem způsobena smrt**

(podmínkou pro získání postavení a práv oběti není sdílení společné domácnosti se zemřelým v době jeho smrti X tato podmínka je dána jen u nároku pozůstalých na čerpání peněžité pomoci)

presumpce viktimizace

- za oběť je třeba považovat každou osobu, **kteřa se cítí být obětí spáchaného TČ, nevyjde-li najevo opak** nebo nejde-li o zjevné zneužití zákona
  - na postavení oběti nemá vliv, zda byl pachatel TČ zjištěn nebo odsouzen či nikoli
- X změny v TŘ ve vztahu k poškozeným dopadají i na právnické osoby !!!**

Identifikace ZZ OTČ

1. **Nelze použít** znalecké psychologické/psychiatrické zkoumání
2. **Nelze sestavit**
  - **katalogy znaků ZZ OTČ (Praha, 2009),**
  - **univerzální žebříček zločinů** podle jejich hrůznosti.
3. Zranitelnost **nelze určit** „na dálku“

Různé modely (Rakousko)

Čas + rozhovor / kompetentní osoba.

Orientační zjištění přítomnosti značné psychické újmy.

Model v ČR – zákon přesně definuje ZZ OTČ

Zákon č. 45/2013 Sb., OTČ

Zavádí pojem „**zvlášť zranitelné oběti**“ (§ 2/4)

- **vyšší standard se má dostat POTŘEBNÝM!!**

**legitimní nárok na
ochranu, zvláštní práva, bezplatnost služeb**

- a) **dítě,**
- b) **osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, které ve spojení s různými překážkami může bránit plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy,**
- c) **OTČ obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku),
- d) **OTČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo TČ, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání TČ nebo závislost na ní.** *(k u m u l a c e 2 p o d m í n e k)*

Faktory signalizující zranitelnost oběti

1. VNĚJŠÍ F. - újma

Povaha a okolnosti činu

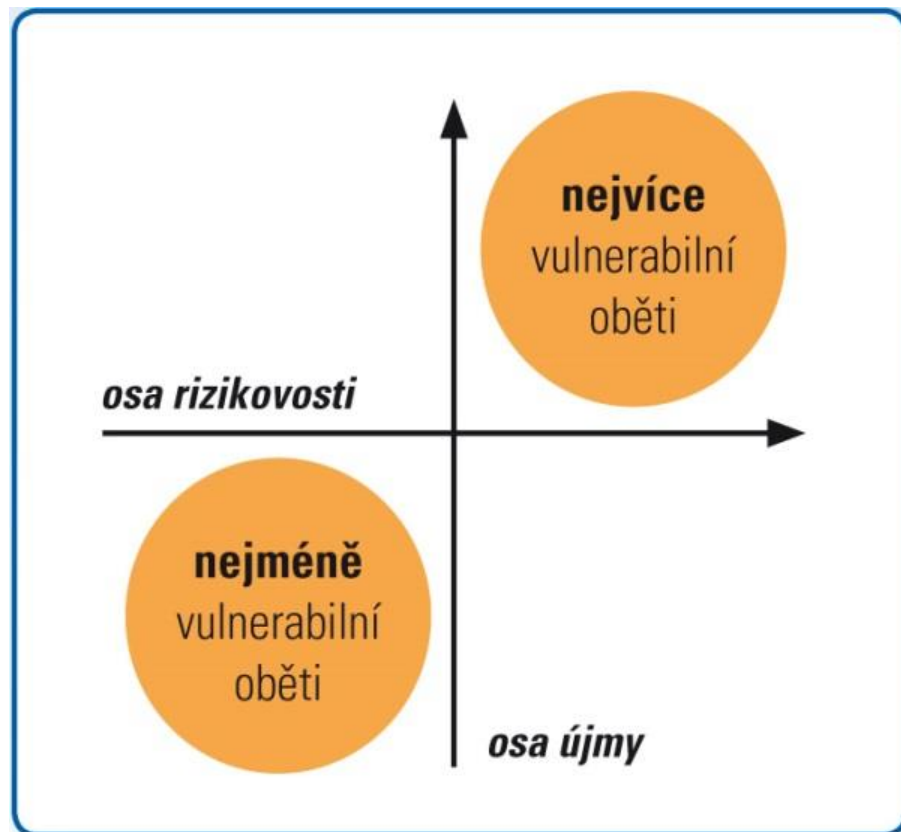
Co a jak se stalo

2. VNITŘNÍ F. - rizikovost

Previktivní osobnost

Na kom byl TČ spáchán

+ *Protektivní faktory*

Kategorie zvlášť zranitelné oběti: (§ 2/4)

- a) **dítě** (rizikovost)
- b) **osoba, která je postižena** (rizikovost / protektivní faktory)
- c) **OTČ obchodování s lidmi** (újma)
- d) **OTČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo TČ, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím** (kombinace rizikovost + újma / protektivní faktory)

Protektivní faktory hrají roli v b) a c), v praxi nejsou zkoumány tak, jako např. v Rakousku.

Posuzování zranitelnosti v Bílém kruhu bezpečí

širší kriteria, než stanoví ZOTČ – traumatizované osoby včetně svědků (lékař v nemocnici)

RF spojené:

- s typem deliktu a způsobem spáchání
- s osobností oběti *!!např. reviktimizace, rodiče viktimizovaných dětí aj.!!*
- se sekundární viktimizací anebo rozvojem posttraumatu

+ Protektivní faktory

**ZPROSTŘEDKOVÁNÍ
POMOCI**

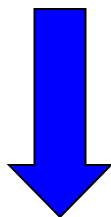
**SOUHLAS
OKAMŽITÁ
POMOC**

ZZ OTČ - zlomené

- 1 Dle zákona č. 45/2013 Sb. (4 kategorie)
- 2 Pozůstalí vždy
- 3 **Všechny osoby mimořádně traumatizované TČ** (i zákonní zástupci dětských obětí ... svědci ...o nedbalostních TČ s vážnými následky ...)
- 4 Oběti dle zvláštního režimu (krátkodobá ochrana, PO v TŘ)
- 5 Rodiny pohřešovaných osob

**AKTIVNÍ
POLICIE A
BKB**

Všechny oběti trestního jednání

- bez diskriminace věku, druhu TČ, pohlaví, národnosti, státní příslušnosti atd.
- přestupky
- predeliktní situace

Oběti latentní kriminality

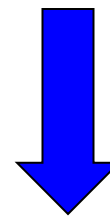
Svědci

Pomáhající profesionálové (konzultace)

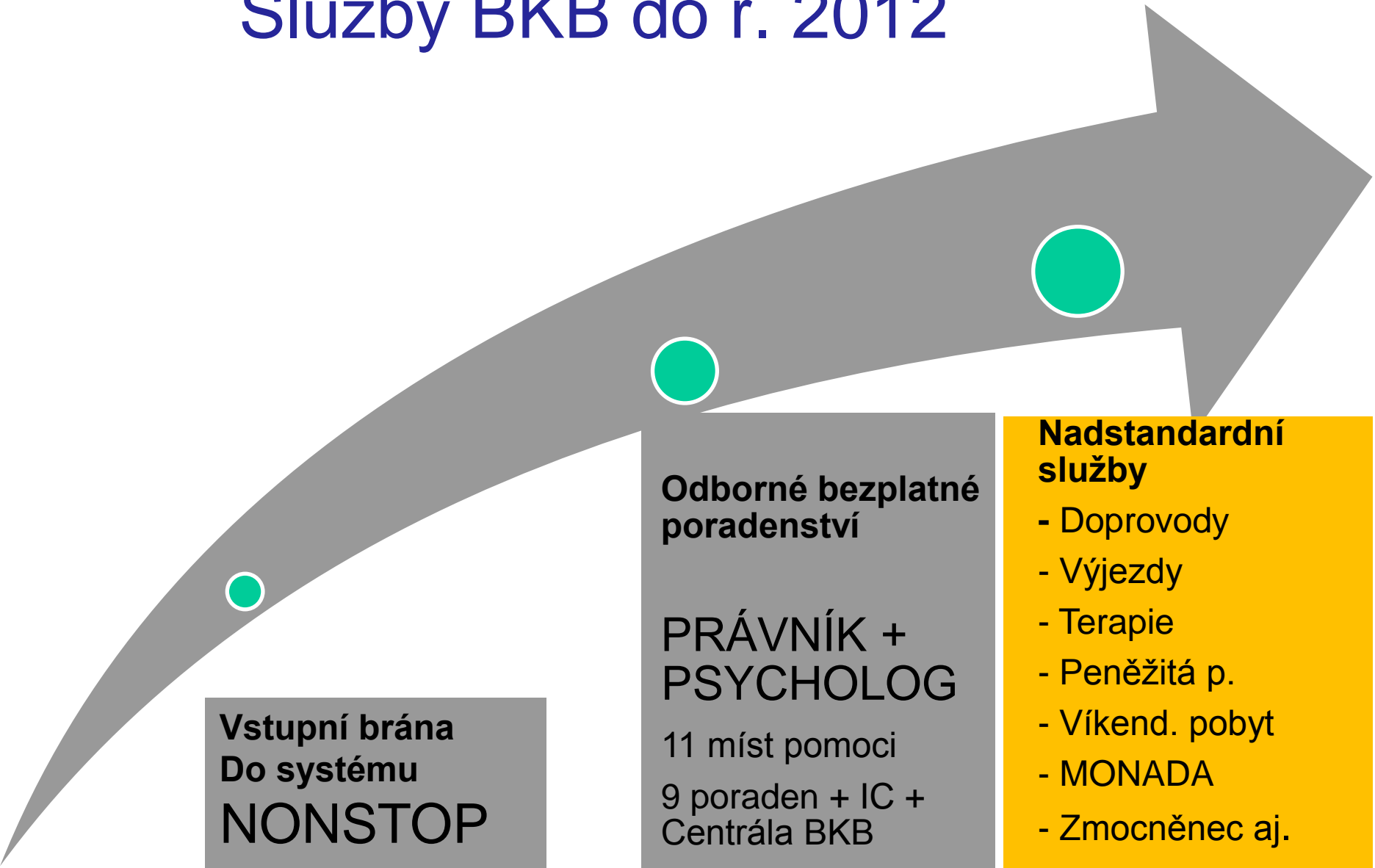
**DOPORUČENÍ
MÍSTA POMOCI**

**- PŘEDÁNÍ
KONTAKTU**

**AKTIVNÍ JE
OBĚŤ
A JEJÍ OKOLÍ**

Služby BKB do r. 2012

Vstupní brána
Do systému
**NONSTOP
LINKA**

Odborné bezplatné
poradenství

**PRÁVNÍK +
PSYCHOLOG**

11 míst pomoci
9 poraden + IC +
Centrála BKB

**Nadstandardní
služby**

- Doprovody
- Výjezdy
- Terapie
- Peněžitá p.
- Víkend. pobyt
- MONADA
- Zmocněnec aj.

Služby BKB od 1.1.2013

Vstupní brána
Do systému
**NONSTOP
LINKA**

**Okamžitá
pomoc
ZZ OTČ**

KSP –
případový
manažer

Odborné bezplatné
poradenství

**PRÁVNÍK +
PSYCHOLOG**

**Následná
pomoc
ZZ OTČ**

KSP –
případový
manažer

**Nadstandardní
služby**

- Doprovod
- Výjezd
- Terapie
- Peněžitá p.
- Víkend. pobyt
- Monada
- Důvěrník
- Zmocněnec aj.

Podstata traumatizace TČ

Otřesení základními vírami o tom, že:

- jsme nezranitelní a máme kontrolu
- svět je přehledné a dobré místo
- o sobě můžeme mít pozitivní obraz

Janoff-Bulman & Friese (1983):

Důležité poznatky o traumatu

1. Trauma je **proces!**
2. Viktimizace = **informační trauma**.
Oběť musí akceptovat informace, které nejsou akceptovatelné.
3. Znat a využívat **základní principy jednání s ZZO**

Oběť ? Míra zranitelnosti ?

22 let

LP

v bance, ozbrojení
pachatelé, útěk na
WC, reakce po činu

22 let

přítomna
vraždě
druha
za bílého
dne v herně
bowlingu,
částečně
invalidní (MR)

Okamžitá pomoc existuje

- **Nonstop linka
pro oběti
trestných činů**

- **257 317 110**

- **Nonstop linka
pro osoby
ohrožené
domácím
násilím**

- **2 51 51 13 13**